

Klimat- och näringslivsdepartementet

dnr KN2025/01854

per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se

med kopia till kn.cks.remisser@regeringskansliet.se

den 5 december 2025

Remissyttrande från Sveriges Kärntekniska Sällskap över Kärnkraftsprövningsutredningens delbetänkande *Ny kärnkraft – ett samlat system för omhändertagande av radioaktivt avfall*

Förslag som SKS tillstyrker

Flexibel och långsiktigt hållbar strategi

Sveriges Kärntekniska Sällskap (SKS) ser positivt på att man från politiskt håll nu har initierat arbetet med att ta fram en långsiktig och övergripande strategi för att säkerställa en säker och ekonomiskt hållbar hantering av kärnavfall från samtliga verksamheter som genererar sådant. Detta är nödvändigt, inte minst för att ge nya aktörer möjlighet att uppföra och driva kärnreaktorer i Sverige.

Det är dock av stor vikt att Sverige i detta tidiga skede inte blir fastlåst vid en enda organisatorisk, teknisk eller ekonomisk lösning för något som ska fungera under en mycket lång tidsperiod. SKS uppfattar att utredningen utgår från att:

- vi inte kan göra alla korrekta antaganden redan idag,
- teknikutveckling, forskning och kostnadsoptimering kommer förändra förutsättningarna, och
- det behövs ett system som kan anpassas och vara flexibelt över tid.

Detta gäller tekniker för slutförvaring, mellanlagring, organisering, finansiering och metodik. Samtidigt utgör KBS-3-metoden, samt rådande FUD-program, en robust grund att göra antaganden från redan idag. Både i en teknisk och administrativ mening.

SKS bedömer också att utredningens modell ligger närmare en dynamisk tillämpning av principen om bästa möjliga teknik (BAT), där teknikutveckling, forskning och kostnadsoptimering fortlöpande kan beaktas vid uppdatering av strategin, än en ordning där den första tekniskt acceptabla lösningen blir permanent norm.

Bättre hantering av andra verksamheters avfall

Utredningen adresserar problemet med radioaktivt avfall som uppkommer i andra verksamheter, som till exempel inom sjukvården, forskningen eller försvaret, där det idag finns oklarheter om ansvar, mottagare och planering. En nationell avfallsorganisation kan medföra att sådana frågor fångas upp tidigt och att helheten planeras bättre. Något som också främjar andra kärntekniska sektorer än enbart kärnkraft.

Tydlig ansvarskedja och optimering av systemet

SKS anser att det är positivt att utredningen klargör ansvarsfördelningen på ett sätt som ligger i linje med kärntekniklagen och harmoniserar med IAEA:s principer. Att staten har ett sistahandsansvar speglar hur staten agerar i andra säkerhetskritiska frågor.

Vidare balanserar utredningen två viktiga principer:

- Tillståndshavaren är fortsatt juridiskt ansvarig för sitt avfall.
- Långsiktig planering ska ske kollektivt, vilket blir en skyldighet genom att tillståndshavarna är obligatoriska att ansluta sig till den nationella avfallsorganisationen och att dessa aktörer skall lämna uppgifter för att kunna ta fram en strategi för långsiktig planering.

Detta ger förutsättningar för en gemensam optimering av systemet, både i effektivitets- och kostnadshänseende, och att Sverige kan bilda en helhetssyn på kärnavfallshanteringen.

Områden som kräver ytterligare utredning

Ägarstruktur

SKS anser att förhållandet och spelreglerna mellan etablerade respektive nya aktörer bör utredas närmare för att garantera att samtliga kan agera på lika villkor på en konkurrensutsatt marknad. Samma behov av vidare analys gäller vilken närmare roll och ansvar som staten ska ha i ett nytt nationellt system/organisation.

Processer och praktiskt genomförande

Utredningen konstaterar att frågan är komplex och att processerna för styrning, ägande, beslutsfattande, utträde, inträde och kostnadsfördelning behöver utredas vidare. Det handlar om:

- Hur ägarandelar fastställs över tid.
- Hur kostnader ska viktas mellan avfallstyper, teknikval och strategiska satsningar.
- Hur man undviker att tidiga aktörer bär oproportionerlig risk och kostnad.
- Hur man undviker att sena aktörer får oproportionerligt inflytande i förhållande till tidiga aktörer som tagit initiala risker
- Hur man förhindrar att en privat aktör kan få de facto-makt över ett bolag samtliga är lagstadgade att förhålla sig till.

Samtidigt är etableringsfönstret snävt. Risken är att centrala principer för ägarstruktur, styrning och kostnadsmodeller forceras fram och att viktiga designfrågor cementeras under tidspress. Det finns en risk för att detta kan leda till misstro mellan aktörer och behov av omfattande justeringar i ett senare skede. Därav är dessa frågor centrala att vidareutveckla i nästkommande faser.

/

Detta remissyttrande har författats av Balder Hagert och Claes-Inge Andersson. Beslut har fattats av SKS styrelse.

Om Sveriges Kärntekniska Sällskap

Sveriges Kärntekniska Sällskap (SKS) är en ideell intresseförening inom kärnteknikområdet. SKS verkar för att främja den tekniska och vetenskapliga utvecklingen inom den fredliga kärntekniken och arbetar för att tydliggöra nyttan med kärntekniken som ett viktigt alternativ vid utvecklingen av en global, uthållig och miljöriktig energiförsörjning.